
prikaz

SARADNJA ŠKOLE I PORODICE

Priređivači: Nada Polovina i Blanka Bogunović, Institut za pedagoška istraživanja, Beograd, 2007.

Knjiga »Saradnja škole i porodice« predstavlja izdanje Instituta za pedagoška istraživanja u Beogradu, a njeni priređivači su dr Nada Polovina i dr Blanka Bogunović. Knjiga sadrži 19 tematski povezanih tekstova raspoređenih u tri široko definisane tematske celine: Saradnja škole i porodice u uslovima tranzicije, Neposredni oblici saradnje škole i porodice i Saradnja škole i porodice: daroviti i deca sa posebnim potrebama. U predstavljenim radovima naslovljena problematika je sagledana na različitim nivoima sistemskog funkcionisanja, iz različitih uglova posmatranja i sa pozicija različitih naučnih disciplina (sociologije, psihologije, pedagogije, defektologije).

Vrednosti ove knjige su višestruke. Prva proističe iz činjenice da u proteklih dvadeset godina tema saradnje škole i porodice nije bila predmet temeljnog naučnog i stručnog razmatranja u našoj sredini, mada je u istom tom periodu u širem naučnom kontekstu ona postala jedna od ključnih tema koja zaokuplja pažnju teoretičara, istraživača i praktičara, pre svega zbog nesumnjivog doprinosa koji saradnja porodice i škole ima u akademskoj socijalizaciji današnjih generacija dece i mladih, ali i u ukupnom razvoju njihove ličnosti. Takođe, značaj ove teme može se sagledavati i u kontekstu reforme obrazovnog sistema u čijem središtu su procesi decentralizacije i demokratizacije.

Vrednost knjige ogleda se i u tome što su autori pojedinih radova sarad-

nju škole i porodice stavili u kontekst krize u našem društvu, zatim u kontekst pozitivnih svetskih iskustava i konačno u kontekst reformskih pokušaja da se obrazovanom sistemu u našoj zemlji osigura viši nivo kvaliteta i efikasnosti. Takođe, važno je istaći da knjiga sadrži originalne teorijske i empirijske analize problema značajnih za predmet razmatranja i niz značajnih preporuka za pedagoško-psihološku praksu.

Prvi deo knjige sadrži šest radova sa sledećim naslovima: *Porodica, škola i mladi u globalnim i lokalnim tranzicijskim kretanjima* (A. Milić), *Školska saradnja u uslovima krize porodice* (Z. Avramović), *Porodične vrednosti u tranziciji: Srbija u komparativnoj perspektivi* (Z. Pavlović), *Uporedna analiza savremenih mera obrazovne politike zasnovanih na izboru korisnika i razmatranje prihvatljivih modela za Srbiju* (S. Ignjatović), *Uloga porodice u funkcionisanju škole: primer Poljske i drugih zemalja Evropske unije* (K. Piórkowska), *Formalno i neformalno partnerstvo roditelja i škole* (B. Pavlović i D. Stanković).

Radovi u ovom delu knjige pristupaju temi saradnje škole i porodice iz makrosistemske perspektive, ali se temelje na dva različita okvira. Prva tri autora tematiku saradnje škole i porodice razmatraju iz sociološke perspektive i njihovi radovi odnose se na promene u strukturi, funkcionisanju i vaspitnom potencijalu porodice i škole u savremenim uslovima koji, s jedne strane, podrazumevaju proces globalizacije a, sa druge, specifičan

proces tranzicije na našim prostorima. Druga tri rada iz ovog dela knjige saradnji škole i porodice pristupaju iz perspektive upravljanja školom i procesima obrazovanja. Razmatraju se systemske mogućnosti i konkretna rešenja za nove oblike partnerskih odnosa škole i porodice koji uključuju učešće u odlučivanju i upravljanju izbora od strane roditelja i učenika kao korisnika usluga. Središte ovih razmatranja čine dva koncepta, »korisnici obrazovnih usluga (roditelji i deca)« i »partnerstvo«. Pomenuti koncepti podrazumevaju simetričnost u raspodeli odgovornosti, moći i odlučivanja u obrazovanju. Ovim radovima otvorena su mnoga aktuelna pitanja koja predstavljaju polaznu tačku različitih empirijskih istraživanja.

Dok se prvo poglavlje bavi problemom saradnje škole i porodice iz perspektive makrosistema, radovi u drugom delu knjige ovu problematiku posmatraju iz mezo i mikrosistemske perspektive. Karakteristično je da svi radovi na osoben način govore o raskoraku onoga kako u realnosti jeste i onoga kako bi trebalo da bude. Autori su definisali najznačajnije probleme i prepreke za uspešnu saradnju škole i porodice i dali primere i rešenja saradnje koja je značajna za učenike, roditelje i nastavnike.

Drugo poglavlje u knjizi obuhvata sedam radova sa sledećim temama: *Sistemska analiza saradnje škole i porodice* (N. Polovina), *Saradnja porodice i škole kao odnos međuzavisnosti: kako roditelji konstruišu probleme* (V. Džinović, J. Pavlović i N. Milošević), *Uloga udžbenika u podizanju kvaliteta saradnje porodice i škole* (S. Španović), *Porodica kao faktor školskog neuspeha učenika* (N. Milošević i D. Malinić), *Porodica u raseljenju i škola* (T. Pavlov), *Podsticanje prosocijalne orijentacije mladih u porodici i školi* (S. Joksimović i S. Gašić-Pavišić), *Porodica, učenici i škola u prevenciji pore-*

mećaja ponašanja (M. Žegarac). Autori u radovima analiziraju rezultate empirijskih istraživanja različitih aspekata postojećih oblika saradnje škole i porodice, efekata njihovog delovanja na uspeh učenika, razvoj prosocijalnog ponašanja mladih, prevenciju poremećaja ponašanja, kao i problema koji postoje u odnosima škole i porodice u raseljenju.

Radovi koji su svrstani u treći deo knjige govore o saradnji škole i porodice darovite dece i dece sa teškoćama u razvoju. Ove dve kategorije učenika uključene su u redovnu osnovnu školu, međutim, zbog svojih specifičnosti, zahtevaju posebnu pažnju. Ono što je isto za ove dve kategorije učenika i zbog čega je jedno poglavlje posvećeno njihovim problemima, jeste pravo na adekvatne uslove koji će omogućiti da se oni razviju do svojih najvećih mogućnosti. Saradnja škole i porodice ove dve kategorije učenika ima svoje specifičnosti u odnosu na saradnju škole i roditelja ostale dece. U radovima su zastupljeni teorijski, istraživački i primenjeni istraživački pristupi koji govore o ključnim pitanjima i specifičnostima saradnje škole sa roditeljima i jedne i druge grupe učenika. Pitanja saradnje sagledana su iz ugla obrazovnog sistema, škole, nastavnika, roditelja. Kompleksni odnosi unutar ovog hijerarhijski organizovanog sistema odgovornosti kao i složenost i specifičnost fenomena darovitosti i razvojnih teškoća, donosi brojne izazove i traži odgovore na mnoga pitanja. Autori radova ukazali su na značaj odgovarajuće sistematske podrške roditeljima i partnerskog odnosa nastavnika i roditelja. Uzajamnom saradnjom i ulaganjem zajedničkih nпора roditelja i nastavnika darovita deca i deca sa razvojnim teškoćama mogu dostići gornju granicu razvoja.

U trećem delu zbornika publikovano je šest radova sa sledećim naslovima: *Saradnja škole i porodice u podsti-*

canju talenata i kreativnosti (S. Maksić i S. Mirkov), *Saradnja roditelja i nastavnika muzički talentovanih učenika* (B. Bogunović), *Oblici saradnje i angažovanja roditelja i sportskih trenera* (A. Vesković), *Psihološke pretpostavke saradnje škole i porodice u pružanju pomoći detetu sa posebnim potrebama* (S. Hrnjica), *Saradnja škole i porodice u okviru rada sa učenicima koji imaju razvojne teškoće* (D. Radivojević i M. Jerotijević), *Priprema za školu dece sa govorno-razvojnim poremećajima* (E. Kopas-Vukašinović i E. Lazarević).

Prema mišljenju recenzenta prof. dr Biljane Trebješanin, ovaj zbornik predstavlja »značajan doprinos, kako artikulaciji teorijskih pretpostavki, okvira, mogućnosti i problema saradnje škole i porodice, tako i korpusu empirijskih podataka o ovim pitanjima«. Pored toga, autori su u radovima dali i nova metodološka rešenja primenjena u istraživanjima problema saradnje škole i porodice. Obuhvatnost, sistematičnost i multidisciplinarnost pristupa daje ovoj knjizi poseban naučni i stručni doprinos. Autori su u svojim radovima otvorili mnoga značajna

pitanja, razmatrali različite teškoće i dali rešenja uspešne saradnje škole i porodice. Iz tog razloga, broj potencijalnih čitalaca knjige je veoma veliki, od istraživača, do nastavnika, stručnih saradnika i direktora škola (pomoć u rešavanju praktičnih pitanja u okviru složenog segmenta života i rada škole). Na kraju, ova knjiga može biti korisna i roditeljima kako bi uvideli svoju ulogu i zadatke u saradnji sa školom.

Objavljivanje ove knjige samo je jedna od brojnih aktivnosti kojima Institut za pedagoška istraživanja otvara novi ciklus sistemskog bavljenja pitanjima saradnje škole i porodice sa ciljem da ovu tematiku učini kontinuirano prisutnom u naučnoj i stručnoj javnosti, da joj dâ onaj značaj koji ima u savremenim društvima, kao i da predstavi obeležja koja uvažavaju realnost naših društvenih prilika. Priredivači dr Nada Polovina i dr Blanka Bogunović nadaju se da će knjiga doprineti celovitijem i potpunijem sagledavanju problema i kreiranju strategije delovanja i osmišljavanja novih rešenja ostvarivih u našim uslovima.

Jelena Stanišić i mr Milja Vujačić
Institut za pedagoška istraživanja
Beograd